

Tartalom

ÉVFORDULÓ

- Glatz Ferenc: „Előjátékok” Lisztről, polgárosulásról 2
- Hamburger Klára: Az európai szellemiségű művész 3
- Évek, művek – kronológia (Burucs Kornélia) 4
- Liszt Ferenc. *Bartók Béla székfoglalója az MTA-n* 6
- Csorba László: Szalonok, zsenik, forradalmak 11
- Élet a szalonban (Póto János) 14
- Fónagy Zoltán: Zene, zenész és polgárosodás 17
- Gyáni Gábor: A kultúra nagyvárosi csarnokai 22
- Ress Imre: A koronázás ünnepe, 1867 26
- Gombos László: Liszt és a magyar zenei élet 30

GYARAPODÓ KÖZGYŰJTEMÉNYEINK

- Kocsis Gabriella: Liszt és a társ-művészetek 35

Melléklet: EURÓPÁBAN

- Glatz Ferenc: Európában. Tegnap. Ma. Holnap. – Beköszöntő
- Erdődy Gábor: Liszt Ferenc Európája

A címlapon:

Varga Imre: Liszt Ferenc. Pécs, Püspöki palota (Fotó: Burucs Kornélia)

História

Szerkesztő: Glatz Ferenc

A szerkesztőbizottság tagjai: Csorba László, Erdődy Gábor, Fodor Pál, Kertész István, Kovács Éva, Sipos Péter, Szász Zoltán, Zsoldos Attila

A szerkesztőség tagjai: Burucs Kornélia, Demeter Zsuzsanna, Póto János
Tördelés, nyomdagrafikai előkészítés:

Krónikás Bt., Biatorbágy

Külső munkatárs: Bognár Katalin

Megjelenik évente tízszer.
Előfizetési díj 2012-re: 3200 Ft.

Felelős kiadó: História Alapítvány (1088 Bp., Rákóczi út 5.)
Kuratóriumi elnök: Gecsényi Lajos
Levélcím: Pf. 9. Budapest, 1250.
Elérhetőség: (36-1) 3560-457;
szerkesztoseg@historia.hu
Honlap: www.historia.hu
Bankszámlaszáma 11701004-20125394 OTP
Devizaszámlaszámok: Budapest Bank Rt.
1051 Budapest, Hercegprímás u. 5.
USD HU47-10103104-82876600-00000997;
Euró HU46-10103104-82876600-01000309
Adószám: 19654243-2-41

Nyomtatás és kötetzet: MESTERPRINT Kft., Budapest, Vak Bottyán u. 30-32/B
Felelős vezető: Szita Lajos ügyvezető igazgató
Terjeszti: LAPKER Rt. és alternatív terjesztők
Előfizetésben terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap Üzletág. Előfizethető közvetlenül a postai kézbesítőknél, az ország bármely postáján, Budapesten a Hírlap Ügyfélszolgálati Irodákban és a Központi Hírlap Centrumnál (Budapest VIII. ker., Orczy tér 1.
Tel.: +36-1-303-3447; postacím: Budapest, 1932).
További információ: +36-80-444 444
hirlapelofizetes@posta.hu
HU ISSN 01392409. Index: 25384

„Előjátékok” Lisztről, polgárosulásról

2011 Liszt éve volt. Ünneplésekkel. Értelmiségiek: pompás kiállításokkal, koncertekkel; állam: a Liszt-év meghirdetésével, létesítmény-elnevezéssel. A közönség: mindezt szerette, tudomásul vette, hogy Liszt, igaz, nem tudott magyarul, de magyarnak vallotta magát, s mi is ma annak tartjuk, szomszédaink pedig németnek, sőt osztráknak tartják, mert német volt anyanyelve, a franciák is sajátjukként beszélnek róla, mert a francia volt kedvelt érintkezési nyelve. S az Európai Unió is magáénak vallhatná. Mint a jövő európai értelmiségének előfutárát.

Most jövünk mi, a történészek. *Beszélgünk a zene, a művelődés társadalomtörténetéről.* Mert: az 1811–1886 közötti háromnegyedszázad nem csak a polgári társadalom kibontakozásának ideje, Liszt maga is az új eszmények tevékeny alakítója, a modern európai polgári művész-tudós réteg jellegzetes egyénisége. Vezéregyénisége. A vállalkozó, vagyonosodó, eredményeire, gazdagságára büszke polgár társadalmi uralma épül ki a korban. Elfogadottá válik: a munkaszervezetben – hivatalban, üzletben, termelésben –, a társasági életben az előmenetel alapja a szakértelem, az egyéni tehetség. Kifejlődnek az európai polgár új magatartás-gyakorlásának fórumai: nemcsak az egyéni képviselőten alapuló politikai pártok és parlamentek, hanem a napi civil összejövetel magánintézményei, a klubok, egyletek, társasági körök, alapítványok. Ahol az állami ellenőrző adminisztrációtól függetlenül szabadelvűen viselkedhetnek, jártathatják szájukat. Ahol maguk alkotta szokásrendek – az érintkezés új szabályai – uralkodhatnak. Beszélgünk arról a polgárról, így Lisztről is, akinek eszménye: a mindenre nyitottság, az előítéletek nélküli kapcsolatépítés. Beszélgünk a magánvagyon, a tulajdon érinthetlenségéről, amelynek közhaszna nemcsak az, hogy adózik, hanem az, hogy a tulajdonos eltartója az új érintkezési és találkozási színhelyeknek. Nemcsak belépőjegyeket vesz a társasági élet újfajta rendezvényeire, a koncertekre, kiállításokra, hanem mecénásként új alapításokat is tesz, nemegyszer közcélú iskolákra, művelődési-szociális intézményekre. És fogyasztója az új kulturális esz-közkultúrának – könyvnek, hangszernek. Otthonát is ezekkel szereli fel.

Beszélgünk a szolgáltató polgári állam kifejlődéséről. Az állami iskolák – az anyanyelvi képzés otthonai – mellett a község és az állam tervezeti-építeti a nemzeti kultúra új színtereit, a közkultúra reprezentatív épületegyütteseit: a múzeumokat, színházakat, közkönyvtárakat, opera- és koncertházakat, sőt a kulturált szabadidő-töltés színhelyeinek – a népparkok, szórakozóhelyek – sorát. A polgár képzésének, önképzésének és időmúlásának új helyei.

Beszélgünk a múltrol, gondoljunk a jelenünkre. Játékból. Beszélgünk az elmúlt kétszáz év polgári életeseményeiről. De: közben *gondoljunk* – komolyan – jelenünkre, az elmúlt húsz esztendő kelet-európai *újrapolgárosodására*. Közéletre – ahol éppen kivesznek az imént újraéledő civil társadalom kezdeményei, a polgári körök, az alapítványok – s civil szervezetek helyett pártéletek lesznek a polgári közügygyakorlás maradék fórumai. Gondoljunk a klasszikus polgári szakértelem-igényre ma, amikor a személyi és politikai technikák lesznek az érvényesülés előmozdítói... Gondoljunk a vagyonok, a magántulajdon közhasznára – akkor, amikor az állam (kényszerűségből?) új gondoskodási, államosítási programokat hirdet szerte Európában... Gondolunk a klasszikus európai polgár leleményére, kíváncsiságát csiszoló általános műveltségének egyéni hasznára, és közben komolyan reménykedünk abban, hogy korunkban a kulturális és a közéleti eszközök demokratizálása, a „mindenkinek hozzáférhetőség” nemcsak a „bunkóság” kultúráját, a társasági életkeretekben az internetes felelőtlen „anyázást”, az utca uralmát hozza ránk, hanem a közműveltség és a polgárok versenyképességének emelkedését is. Ahogy Liszt korában is... Mindehhez egy kérdőjel...

GLATZ FERENC